

Dosarul nr. 2ra-920/2020

prima instanță: Judecătoria Drochia, sediul Rîșcani (jud. I. Rabei)

instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. S. Procopciuc, E. Grumeza, N. Chircu)

ÎNCHEIERE

08 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Ivan Bumbac, reprezentat de avocatul Valentina Moruz,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac împotriva lui Ivan Bumbac, Evgheniei Bumbac, Maxim Bîcu, intervenient accesoriu notarul Lucia Matușevschi cu privire la constatarea nulității absolute a contractului de vânzare-cumpărare,

împotriva deciziei din 21 ianuarie 2020 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de Evghenia Bumbac, reprezentată de avocatul Boris Lichii, a fost casată încheierea din 13 septembrie 2018 și hotărârea din 28 februarie 2019 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani și a fost emisă o nouă hotărâre de respingere a acțiunii ca fiind tardivă,

c o n s t a ț ă:

La 06 septembrie 2017 Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ivan Bumbac, Evghenia Bumbac și Parascovia Bumbac cu privire la constatarea nulității absolute a contractului de vânzare-cumpărare.

În motivarea acțiunii a indicat că, la data de 24 ianuarie 2000 Parascovia Bîcu a vândut iar ei au procurat casa de locuit și construcții auxiliare în xxxxx, cu suprafața de 52 m² și terenul aferent cu suprafața de 0,0835 ha, la preț de 4000 de lei. Cu toată documentația s-a ocupat feciorul Ivan Bumbac, care a înregistrat la organul cadastral contractul de vânzare-cumpărare. Din momentul procurării ei au locuit în această casă, au reparat-o și au îngrijit de gospodărie, achitând impozite pe imobilul respectiv. Făcând cunoștință cu actele cadastrale, au aflat că de fapt ei sunt posesori ai casei de locuit, iar ca proprietar figurează feciorul Ivan Bumbac. A considerat că, contractul de vânzare-cumpărare din 24 ianuarie 2000 este unul fictiv pentru că feciorul și soția sa niciodată nu au avut intenția să procure casă și să locuiască în aceasta în xxxxx, adică au încheiat o tranzacție fără scop, fictivă și i-au dus în eroare precum că imobilul este înregistrat pe numele lor.

Astfel, au constatat că acest contract este un act juridic fictiv, încheiat fără a produce efecte juridice, adică nu pentru a locui în locuință, ci doar cu scopul de a dispune de avere pentru a lua de la bancă credite în favoarea sa, folosind ca gaj. În cazul dat temeiul de fictivitate este dovedit, deci poate fi invocată nulitatea absolută de către terțele persoane Gheorghe și Sofia Bumbac, care de comun cu Ecaterina Odajiu au locuit pe parcursul a peste 20 ani și continue să locuiască împreună în imobilul la moment donat.

Reclamantii și-au întemeiat acțiunea în baza art.221, 753 Codul civil, art. 166-167 CPC și au solicitat declararea nulității absolute a contractului de vânzare-cumpărare a casei de locuit, amplasate în xxxxx, numărul cadastral xxxxx, din data de 24 ianuarie 2000, autentificat la biroul notarului Lucia Matușevschi cu nr. 274 și anularea înregistrării din Registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate a lui Bumbac Ivan asupra casei de locuit, amplasate în xxxxx, numărul cadastral xxxxx.

Prin încheierea din 13 septembrie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul central a fost respinsă cererea depusă de avocatul Boris Lichii în interesele Evgheniei Bumbac, cu privire la excepția de tardivitate în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Bumbac, Sofia Bumbac împotriva lui Ivan Bumbac, Evghenia Bumbac și Parascovia Bîcu privind declararea nulității absolute a actului juridic (f.d. 194, vol. I).

Prin încheierea din 15 noiembrie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani, a fost înlocuită pârâta Parascovia Bîcu cu succesorul ei în drepturi Maxim Bîcu, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Gheorghe Bumbac, Sofia Bumbac împotriva lui Ivan Bumbac, Evgheniei Bumbac și Parascoviei Bîcu cu privire la declararea nulității absolute a actului juridic (f.d. 242, vol. I).

Prin hotărârea din 28 februarie 2019 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani a fost admisă acțiunea depusă de Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac, a fost declarat nul contractul de vânzare-cumpărare a casei de locuit, amplasate în xxxxx, numărul cadastral xxxxx, din data de 24 ianuarie 2000, autentificat la biroul notarului Lucia Matușevschi cu nr. 274, cu aducerea părților la poziția inițială, a fost anulată înregistrarea din Registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate a lui Ivan Bumbac asupra casei de locuit, amplasate în xxxxx, numărul cadastral xxxxx (f.d. 36, 61-63, vol. II).

La 18 martie 2019 Evghenia Bumbac, reprezentată de avocatul Boris Lichii, a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea integrală a hotărârii din 28 februarie 2019 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani și a încheierii din 13 septembrie 2018 a Judecătoriei Drochia sediul Rîșcani (f.d. 46-47, vol. II).

Prin decizia din 21 ianuarie 2020 a Curții de Apel Bălți a fost admis apelul declarat de Evghenia Bumbac, reprezentată de avocatul Boris Lichii, a fost casată integral încheierea din 13 septembrie 2019 și hotărârea din 28 februarie 2019 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani și a fost emisă o nouă hotărâre de respingere a acțiunii ca fiind tardivă.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a aplicat prevederile art. 6 Codul civil (redacția anului 2003), art. 43, 50, 55, 74, 79, 79 din Codul civil (redacția anului 1964), și a stabilit că speței date îi sunt aplicabile prevederile Codului civil în redacția anului 1964.

Colegiul civil al instanței de apel a reținut că, contractul de vânzare-cumpărare nr. 272 din litigiu a fost încheiat la data de 24 ianuarie 2000 între Parascovia Bîcu și Crupina Maria, în calitate de vânzători care au vîndut lui Bumbac Ivan în calitate de cumpărător, casa de locuit, amplasată în xxxxxx cu nr. cadastral xxxxxx autentificat la notarul notarul Lucia Matușevschi cu nr. 274 (f.d. 12, vol. I și f.d. 33, vol. II).

Potrivit certificatului eliberat din Registrul bunurilor imobile al Agenției Servicii Publice, Departamentul Cadastru bunul imobil cu nr. cadastral xxxxx situat în xxxxx cu suprafața terenului de 0,0865 ha și a construcției – casă de locuit individuală de 39,5 m.p. aparțin cu drept de proprietate cu cota parte 1.0 lui Bumbac Ivan Gheorghe, înregistrat la 24 ianuarie 2000 în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 272 din 24 ianuarie 2000 (f.d. 34, vol. II).

Reclamanții Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac la 06 septembrie 2017 au depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Ivan Bumbac, Evgheniei Bumbac și Parascoviei Bîcu solicitând anularea contractului de vânzare-cumpărare pe motivul nulității acestuia.

La 03 august 2018 Evghenia Bumbac, reprezentată de avocatul Boris Lichii, a depus o cerere prin care a solicitat respingerea acțiunii depuse de Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac ca fiind tardivă, deoarece indică că actul juridic al cărui tardivitate se solicită reprezintă un contract de vânzare-cumpărare încheiat la 24 ianuarie 2000 (f.d. 167-173, vol. I), iar prin încheierea din 13 septembrie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul central cererea depusă de Evghenia Bumbac, reprezentată de Boris Lichii, cu privire la excepția de tardivitate a cererii de chemare în judecată depusă de Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 194, vol. I).

Instanța de apel analizând argumentele expuse, în raport cu materialele cauzei, a considerat că, reclamanții au omis termenul general de adresare cu prezenta acțiune, iar instanța de fond eronat a respins cerința de aplicare a excepției de tardivitate, fapt ce a dus la emiterea unei hotărâri neîntemeiate, cu aplicarea eronată a normelor de drept procedural și material.

A reținut instanța de apel că reclamanții Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac au cunoscut cu certitudine despre înregistrarea dreptului de proprietate asupra bunului imobil cu nr. cadastral xxxxx amplasat în xxxxx, pe numele lui Ivan Bumbac, au dat acordul pentru împrumutarea fiului său cu imobilul respectiv și înregistrarea dreptului de proprietate.

În conexiune cu cele relatate supra, instanța de apel a considerat drept lipsite de consistență argumentele reclamanților precum că, aceștia ar fi aflat despre faptul că în contractul de vânzare-cumpărare nr. 274 din 24 ianuarie 2000 figurează drept proprietari nu ei însuși, dar feciorul acestora - Ivan Bumbac, după divorțul lui Ivan Bumbac cu Evghenia Bumbac în anul 2015 - la momentul cînd Bumbac Evghenia a depus cererea de chemare în judecată privind partajul averii comune în devălmășie, inclusiv a casei de locuit cu terenul aferent din satul Recea, r-nul Rîșcani. Or, reclamanții Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac recunosc că, au dat acordul la cumpărarea imobilului pe numele fiului său – Ivan Bumbac, încă în anul 2000, dorind ca acesta de rînd cu un alt fiu al reclamanților să dețină imobil de la părinții săi.

Sub aspectul curgerii termenului de prescripție la acțiune și anume a momentului de la care reclamanții au aflat sau trebuiau să afle despere înregistrarea

dreptului de proprietate pe numele lui Ivan Bumbac, instanța de apel a reținut și prevederile art. 6 din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543-XIII din 25.02.98.

Într-o altă ordine de idei, Colegiul civil al instanței de apel a reținut că reclamantii în cererea de chemare în judecată au solicitat nulitatea absolută a contractului de vânzare cumpărare din 24.01.2000, încheiat dintre Parascovia Bîcu și Ivan Bumbac, la biroul notarial Lucia Matușevschi or. Rîșcani cu nr. 274, înregistrat la OCT Rîșcani din 24.01.2000, invocând încheierea unui contract fictiv, motiv din care acțiunea ar fi imprescriptibilă.

Aici a menționat instanța de apel că, raportul juridic litigios cade sub incidența prevederilor art. 55 din Codul civil din redacția anului 1964. Astfel, actele juridice fictive și cele simulate au menirea să creeze o aparență juridică pentru terți și implică o neconcordanță intenționată între voința reală și voința declarată; această neconcordanță are ca scop amăgirea terților.

Motivele actelor juridice fictive și simulate pot fi diferite: ocolirea unor dispoziții legale imperative, fraudarea fîscului sau a creditorilor, ascunderea față de public a anumitor operații juridice etc. În asemenea circumstanțe, manifestarea de voință în cazul actului juridic fictiv este falsă și are ca scop inducerea în eroare a altor persoane, creând aparența existenței actului juridic în realitate.

Totodată, în raport cu cele indicate de pârâți, instanța de apel a concluzionat că, Codul civil în redacția din 26.12.1964 nu divizează acțiunile adresate în instanță - în prescriptibile și imprescriptibile, indicând în art. 74 Legea Codului civil în redacția anului 1964 - termenul general de prescripție de trei ani, și termene speciale, mai scurte, inaplicabile speței date.

Or, potrivit art. 78 Codul civil redacția anului 1964, instanța judecătorească competentă sau arbitrii aleși aplică prescripția independent de cererea părților.

Prin urmare, instanța de apel a menționat că din momentul transmiterii banilor și exprimării acordului la înregistrarea dreptului de proprietate pe numele fiului - Ivan Bumbac, reclamantii cunoșteau despre faptul că nu sunt proprietari ai bunului din litigiu, proprietar fiind Ivan Bumbac.

Deci, momentul de a acționa în judecată a apărut la Bumbac Gheorghe și Bumbac Sofia imediat după 24 ianuarie 2000 și a durat trei ani, expirând în ziua și luna respectivă a anului 2003, dar nu din momentul apariției acțiunii de partaj dintre Bumbac Ivan și Bumbac Evghenia, așa cum invocă reclamantii.

Astfel, Colegiul reține că, pârîta/apelantă Bumbac Evghenia fiind reprezentată de avocatul Boris Lichii a solicitat atât în instanța de fond cât și în apel respingerea acțiunii formulate de Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac pe motivul expirării termenului de prescripție.

Pe cale de consecință, Colegiul civil al instanței de apel a constatat, că rigorile legislației ce țin de respectarea termenilor nu au fost respectate de către reclamant, or examinarea unei acțiuni depuse în afara termenului legal, constituie o încălcare a principiului legalității și securității raporturilor juridice și, respectiv, o soluție inadmisibilă în ordinea de drept.

În asemenea circumstanțe, Colegiul civil al Curții de Apel Bălți ținând cont de probele prezente la dosar și argumentele invocate de către ambele părți, a casat hotărârea instanței de fond și încheierea Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani din 13

septembrie 2018 și a respins acțiunea depusă de Bumbac Gheorghe și Bumbac Sofia ca fiind depusă cu omiterea termenului de prescripție.

La 08 mai 2020, prin intermediul oficiului poștal, Ivan Bumbac, reprezentat de avocatul Valentina Moruz, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a solicitat, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că, nu este de acord cu soluția instanței de apel precum că aplicabile speței date îi sunt normele Codului civil în redacția anului 1964 și a considerat că reclamanții au omis termenul general de adresare cu prezenta acțiune, motiv pentru care instanța de apel a respins acțiunea ca tardivă.

Astfel, prin cererea formulată de avocatul Boris Lichii reprezentant al Evgheniei Bumbac cu privire la aplicarea excepției de tardivitate a invocat drept temei faptul că acțiunea formulată de reclamanți nu se încadrează în prevederile art. 221 Codul civil, dar în prevederile art. 227 și 228 Codul civil, pentru care legiuitorul a prevăzut termenul de prescripție de un an din momentul aflării despre dreptul încălcat.

Nu este clar din care raționamente Evghenia Bumbac a invocat afectarea contractului de vânzare-cumpărare nr. 274 din 24 ianuarie 2000 de careva eroare, ori careva dol pentru care solicită aplicarea excepției de tardivitate.

Ori prin acțiunea înaintată de reclamanții au invocat prevederile art. 221 Codul civil, căruia nu-i este aplicabil prescripția.

A susținut că instanța de apel a ieșit din limitele pretențiilor înaintate în apel, a făcut referire la o lege pe care partea apelantă nu a indicat-o drept temei pentru admiterea cererii de apel, respectiv, instanța de apel a ieșit din limitele pretențiilor invocate, prin ce a încălcat prevederile art. 373 CPC.

Mai mult decât atât, nici una din părți nu au făcut referire la legislația în redacția anului 1964, instanța de apel a aplicat-o din oficiu.

Astfel, instanța de apel a făcut referire la art. 55 și art. 74 Codul civil în redacția anului 1964, potrivit cărora termenul general pentru apărarea pentru o acțiune este de 3 ani, iar în litigiile dintre organizațiile de stat, colhozuri și celelalte organizații obștești, de un an.

A indicat că instanța de apel urma să aplice art. 86 alin. (4) Codul civil în redacția anului 1964.

Prin urmare, instanța de apel în latura aplicării excepției de tardivitate, a depășit limitele judecării apelului, precum și a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, ceea ce constituie temei de casare a deciziei contestate.

Un alt argument invocat de instanța de apel în decizia recurată este faptul că bunul imobil în litigiu a fost procurat din sursele financiare ale reclamanților Bumbac Gheorghe și Sofia, însă ultimii nu au mers la notar să perfecteze contractul de vânzare-cumpărare, deoarece au dat acordul ca feciorul Ivan Bumbac să întocmească contractul pe numele său, ca ulterior să nu mai perfecteze actele pe numele fiului încă odată. Astfel, instanța de apel a constatat că reclamanții au cunoscut despre înregistrarea dreptului de proprietate asupra bunului imobil litigant, pe numele fiului.

În acest sens, a menționat că instanța de apel nu a cercetat multilateral și sub toate aspectele circumstanțele importante pentru justa soluționare a cauzei și anume

în cadrul examinării cauzei în prima instanță s-a demonstrat cu certitudine că bunul imobil din litigiu a fost procurat de către reclamantii Gheorghe și Sofia Bumbac, la fel s-a demonstrat că pârâții Ivan Bumbac și Evghenia Bumbac nu au avut intenția de a procura acel bun imobil, nu l-au folosit, posedat, nu au dispus de bunul dat și nici nu au viză de domiciliu în această localitate.

A conchis că, la adoptarea deciziei instanța de apel a încălcat esențial și a interpretat eronat normele de drept material și procedural, ceea ce constituie temei de declarare a recursului și de casare a deciziei recurate.

Prin notificarea din 28 mai 2020, Curtea Supremă de Justiție în conformitate cu art. 439 alin. (2) CPC a expediat intimaților copia recursului și i-a înștiințat despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 27 iunie 2020 Gheorghe Bumbac și Sofia Bumbac au depus referință, prin care au solicitat casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că decizia Curții de Apel Bălți din 21 ianuarie 2020 a fost recepționată de avocatul Valentina Moruz la data de 19 martie 2020, fapt confirmat prin avizul de recepție a scrisorii (f.d.217, vol. II).

Astfel, recursul declarat la 08 mai 2020 de Ivan Bumbac, reprezentată de avocatul Valentina Moruz, este în termen.

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ivan Bumbac, reprezentat de avocatul Valentina Moruz nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Astfel, în sensul dat, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ține să menționeze că potrivit jurisprudenței CEDO, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Asito vs Republica Moldova, 10 iulie 2010, Meyer vs Germania, 22 martie 2016), însă motivele recursului, invocate în speță sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, care au fost apreciate corespunzător.

Astfel, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Ivan Bumbac, reprezentat de avocatul Valentina Moruz, ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul declarat de Ivan Bumbac, reprezentat de avocatul Valentina Moruz, se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru